

Redding van oude kleip

door Berry Lucas

Na jaren van zichtbare aantasting van de natuurstrook aan de Culemborgse kant van de Diefdijk, heeft de NVWC met succes aan de bel getrokken om deze cultuurhistorisch waardevolle en natuurrijke landschapselementen te behouden. Hoewel er in het verleden en recent nog veel van deze groene zone verloren is gegaan, zijn er nu goede afspraken gemaakt tussen de eigenaar, de gemeente en de NVWC om de restanten ervan duurzaam te beheren.

De NVWC heeft de afgelopen decennia vastgesteld dat een strook met rietmoeras en moerasbos parallel aan de Diefdijk geleidelijk aan werd gekapt en dichtgeschoven met grond, puin en maaisel en vervolgens omgevormd tot grasland. De strook van ca. tien meter breed over een groot deel van de Gelderse kant van de noordelijke Diefdijk is de afgelopen eeuwen waarschijnlijk ontstaan door kleiwinning om de dijk op te hogen. De afgegraven zone is al op kaarten van halverwege de 19e eeuw zichtbaar. Door verlanding had zich hier waardevolle natte natuur ontwikkeld en daarmee een mooie natuurlijke aankleding van de Diefdijk. Een deel van de strook was oorspronkelijk in gebruik als elzenhakhout tussen rabatten (verhoogde richels), maar is verwaarloosd. De begroeide stroken waren altijd al interessant voor zangvogels, zoals bosrietzanger, zwartkop en fitis en ongetwijfeld ook andere soorten vogels en overige fauna.

Graafmachines

Door de geleidelijkheid van de aantasting viel het verdwijnen van de begroeiing niet zo op, maar de laatste tijd ging dat nog eens in een versneld tempo met graafmachines. Van de oorspronkelijke moerasstrook is nu nog maar een paar honderd meter (ca. 30%) over, terwijl in de jaren negentig de kleigaten zich nog uitstrekten van de Prijsseweg tot ver richting de Stokvisweg. Meer in de buurt van de A2 liggen nog restanten met open water.

De nieuwe eigenaar was niet bekend met de restricties die hier voor natuur en landschap gelden en wilde het perceel volledig omvormen tot grasland. De NVWC heeft de voortdurende aantasting herhaaldelijk gemeld bij de gemeente. In plaats van strenge handhaving en een aanzegging om de strook weer te herstellen, is uiteindelijk gekozen voor een compromis, waarbij het nog resterende natuurgebied verbeterd en beter beheerd zou worden. Hoewel de

iputten langs de Diefdijk

vernietiging van de moerasstrook naar onze mening inging tegen ruimtelijke ordening-regels voor het Gelderse Natuurnetwerk/Groene Ontwikkelzone en de Nieuwe Hollandse Waterlinie, de wettelijke bescherming van houtopstanden en het bestemmingsplan, zijn we als NVWC hier mee akkoord gegaan.

Periodiek uitgebaggerd

Volgens de afspraak zouden delen van het rietmoeras in een gevarieerd patroon periodiek uitgebaggerd worden, zodat er weer deels open water ontstaat en de verlanding weer kan plaatsvinden. Daarmee hopen we ook betere omstandigheden te creëren voor amfibieën, libellen, moeras- en rietvogels enzovoort. Het elzenhak-hout wordt, mogelijk met hulp van de knotploeg van de NVWC, weer afgezet en de lage delen tussen de rabatten worden weer uitgegraven. Een al aangetast deel zou verder geëgaliseerd worden en in grasland omgezet. Op die plek worden vervolgens knotessen langs de rand geplant.

Inmiddels is het bagger- en grondwerk al uitgevoerd, nog net voor het broedseizoen. Nu al ziet het er veelbelovend uit. Samen met het agrarisch collectief wordt gekeken of het terrein in het agrarisch natuurbeheerplan meegenomen kan worden en het beheer daarmee gesubsidieerd kan worden. Helaas blijkt het grasland inmiddels intensief agrarisch gebruikt te worden en met mest geïnjecteerd te zijn.

Ecologische verbinding

We hopen dat door de gemaakte afspraken tussen de welwillende eigenaar, de gemeente en de NVWC gezorgd is voor een duurzame instandhouding van de cultuurhistorische waarde en de landschappelijke aankleding van de Diefdijk en betere kansen voor (natte) natuur en biodiversiteit. Bovendien kan de Diefdijk-Noord hierdoor beter als ecologische verbinding functioneren, vooral als de hele strook langs de dijk onder agrarisch natuurbeheer zou kunnen vallen (bijvoorbeeld met het oog op droge en natte dooradering). Voor enkele terreinen langs de dijk geldt dit al. In de oorspronkelijke plannen voor de Ecologische hoofdstructuur (EHS) zou hier een robuuste ecologische verbindingzone komen, maar deze is helaas geschrapt (door Bleker).

Waardevol

Uiteindelijk is door deze actie een mooi en waardevol stukje landschap voor Culemborg bewaard gebleven. Landschap dat een deel van de geschiedenis van de stad en de regio vertelt. We hopen dat in de toekomst dergelijke landschapselementen beter in beeld komen bij de gemeente en vastgelegd worden in de toekomstige omgevingsvisie, zodat de bescherming ervan beter gewaarborgd is. Hoe klein de overblijvende stukjes moeras en hakhoutbos ook zijn, in het steeds verder vervlakkende agrarische gebied leveren ze een grote bijdrage aan behoud van biodiversiteit. 🐦

Boven: Luchtfoto met de nog overgebleven bosschages en moerasstrook. Inmiddels zijn ook deze restanten kleiner geworden. Onder links: In de loop der jaren is er herhaaldelijk grond, puin, maaisel en bagger in de beschermde kleiputten gestort. Onder rechts: Bespreking van het herstelplan ter plaatse door gemeente, NVWC en eigenaar.

Linkerpagina: De kleiputten zijn deels uitgebaggerd zodat er open water ontstaat en er weer verlanding kan plaats vinden.

